

Szydlik, Wincenty

Edukacja regionalna na Kurpiowszczyźnie : stan i potrzeby przedmiotem Seminarium w Ostrołęce

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 12, 348-351

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WINCENTY SZYDLIK

Edukacja regionalna na Kurpiowszczyźnie. Stan i potrzeby przedmiotem Seminarium w Ostrołęce

Seminarium - zorganizowane przez Zarząd Główny Związku Kurpiów, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika i Zespół Kolegiów Nauczycielskich w Ostrołęce w dniach 3 - 8 lipca 1998 roku - zgromadziło wielu miłośników regionalizmu reprezentujących dwie główne krainy etnograficzne: Puszcę Zieloną i Puszcę Białą.

W seminariach uczestniczyło liczne grono ostrołęckiego środowiska naukowego, a wśród nich dr., dr Janusz Gołota, Henryk Maćkowiak, Stanisław Pajka, Kazimierz Parszewski, mgr Bernard Kielak i mgr Jerzy Kijowski. Warszawskie środowisko akademickie reprezentował prof. Henryk Samsonowicz, a białostockie prof. Adam Dobroński. Uczestniczył także Zygfryd Rekosz, prezes Mazowieckiego Towarzystwa Kultury. Z uczestnikami sympozjum spotkał się także Jego Ekscelencja ks. biskup ełcki Edward Samsel, Kurp z urodzenia i wielki miłośnik kultury kurpiowskiej. Ks. biskup odprawił w intencji członków Związku Kurpiów i OTN oraz gości Sympozjum uroczystą mszę św. koncelebrowaną przez proboszczów z parafii Łyse i Czarnia w kościele parafialnym w Łysych.

Uczestnikami siedmiodniowego spotkania byli nauczyciele-regionaliści z miast i gmin woj. ostrołęckiego, a wśród nich: Maria Olszewska i Witold Kuczyński - Czarnia, Aleksandra Zielińska - Zbójna, młody poeta kurpiowski, Leszek Czyż - Ksebki (łomżyńskie), Mirosław Bednarczyk, Tadeusz Grec i Alfreda Quadrelli - Ostrołęka, Teresa Kołakowska-Bajtlik - Chorzele, Janina Krzyżewska - Lipniki, Krzysztof Nowak i Robert Szydlik - Tłuszcz i wielu innych.

Gośćmi Sympozjum były: Irena Brucka, prezes Kociewskiego Towarzystwa Oświatowego (Tczew) i Wanda Kiedrowska, nauczycielka języka kaszubskiego, przewodnicząca Zespołu do spraw Oświaty Zarządu Głównego Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego (Stężyca): Spotkanie uświetniał pieśniarz kurpiowski - Stanisław Sieruta z Olszyn. Kierownikiem naukowym Seminarium był dr Stanisław Pajka.

Ostrołęckie Sympozjum nie miało na szczęście prawie nic z obowiąz-

kowego rocznicowego jubileuszu (bo 12 lat OTN, 2 lata Związku Kurpiów), obchodzonego „hołdzie”, „ku pamięci” i „czci”. To dobrze. Bo zwykle takie obchody potrafią najciekawsze zjawisko zubożyć bełkotem polityków, którzy wiedzą tylko jedno: mają zabrać głos, a temat się znajdzie po drodze. Na seminarium ostrołęckim nie było żadnych, ale to żadnych władz (wojewody, kuratora oświaty, nikogo z kultury), to też chyba dobrze. Choć wielu uczestników zadawało sobie pytanie, dlaczego tychże władz, które swe szczyty osiągnęły dzięki poparciu Kościoła, nie było na spotkaniu z biskupem i na mszy św. przez niego odprawianej?*- Do wyborów daleko, komentowano!

Ostrołęckie seminarium regionalistów nie było nudnym, ogólnikowym i powierzchownym spotkaniem, było może trochę miejscami akademickie, sztywne wysłuchiwanie sprawozdań naukowych z badań, ale już na następnych zajęciach nie zabrakło żywej i ostrej dyskusji nad rolą i miejscem regionalizmu w edukacji młodego pokolenia. Zabrakło jednak (o czym wyżej) bezpośredniej konfrontacji opinii osób z terenu z konkretną polityką władz odnoszącą się (lub jej brakiem) do zagadnień kultury regionalnej, a okazja do takiej konfrontacji przecież (w stolicy województwa) była. I to okazja znakomita.

Nie narzekajmy jednak na to, czego i kogo na seminarium ostrołęckim nie było, bo było i tak bardzo dużo. Tak dużo, że sprawozdawca nie jest w stanie przedstawić całego merytorycznego materiału, a zwłaszcza dokładnego przebiegu i wszystkich wniosków odbywanej po referatach i seminariach dyskusji.

Główne cele Seminarium to:

- wzbogacenie teoretycznych i metodologicznych podstaw edukacji regionalnej na Kurpiowszczyźnie na szczeblu nauczania w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych,
- ukazanie dotychczasowych osiągnięć badawczych i praktycznych poszczególnych nauczycieli-regionalistów,
- ustalenie zadań badawczych i praktycznych wymagających rozwiązania. Ponieważ nie sposób nawet pokrótce zasygnalizować podstawowych tez wszystkich wystąpień, chciałbym skupić uwagę na kilku wypowiedziach, które na Sympozjum zostały przyjęte najżywiej i które zarazem dotyczą spraw obchodzących szerszy, nie tylko profesjonalno-badawczy, krąg odbiorców. Strukturę treściową Sympozjum tworzyło kilka wątków. One zdecydowały również

* Gwoli prawdzie, należy odnotować udział wicekuratora Ryszarda Żukowskiego na Sympozjum. Przebył on ostatniego dnia, gdy to już część uczestników rozjechała się do domów, by w godzinach popołudniowych nie mieć trudności komunikacyjnych. Spotkanie z wicekuratorem było krótkie i nieciekawe.

- o kształcie organizacyjnym obrad, spotkań, seminariów i objazdu naukowego po Ziemi Kurpiowskiej. Ujmując tematykę najogólniej można wymienić kilka zakresów treści:
- *Regionalizm a zjednoczona Europa*, to wykład prof. H. Samsonowicza,
 - *Zygmunt Gloger, jego dzieło i przesłanie*, to treść wykładu prof. A. Dobrońskiego.
 - *Uwarunkowania gospodarcze na Kurpiowszczyźnie* były przedmiotem seminarium prowadzonym przez prezesa Zarządu Głównego Związku Kurpiów Stanisława Kubła i Stanisława Tadeusza Kurpiewskiego, wicemarszałka Sejmiku ostrołęckiego.
 - *Problemami regionalnej historii najnowszej* na kolejnym seminarium zajmował się mgr Jerzy Kijowski,
 - *Świadomość z przynależności do regionu kurpiowskiego (jej stan)* analizował dr Stanisław Pajka,
 - *Poziom oświaty elementarnej w powiecie ostrołęckim w roku szkolnym 1839/40 i 1869/70, w świetle oficjalnej statystyki carskiej* omawiał Wincenty Szydlik. To tylko wybrane - tytułem przykładu - wątki tematyczne. Zarówno pierwszy, jak i kolejne zakresy treściowe omawiano podczas obrad plenarnych. Pozostałe, tu nie wymienione, w kilku sekcjach. Główne myśli przewijające się podczas seminariów i dyskusji w sekcjach można wyrazić w następujących tezach:
 - w zgłębianiu i wyjaśnianiu zagadnienia regionalizmu niezbędne jest określenie jego istoty,
 - zagadnienie edukacji regionalnej, mimo jednoznacznego interpretowania jej i badania, wymaga poszerzenia o czynniki sprawcze (organizację klas regionalnych, regionalnych imprez szkolnych w ramach pracy pozalekcyjnej, prowadzenie dokumentacji zabytków kurpiowskiej kultury materialnej i duchowej itp.),
 - niezbędne jest poszerzenie podstaw metodologicznych o nowe podejście,
 - rozpatrywanie zagadnienia regionalizmu w kategoriach kształcenia dla rozwoju wszechstronnej osobowości ucznia i zaangażowanych postaw patriotycznych.

Wielowątkowe rozważania podczas obrad plenarnych i obrad w sekcjach zmierzały do rozwiązania bardzo trudnego, a jednocześnie istotnego problemu włączenia treści regionalnych do oficjalnych programów kształcenia. Wieloletnia praktyka - zdaniem wielu nauczycieli - utrwaliła bowiem jednostronność procesu kształcenia polegającą na dominacji treści ogólnych, w których brak miejsca na regionalizm. Uczestnicy Seminarium w wystąpieniach i ożywionej dyskusji analizowali różne aspekty zjawiska regionalizmu w poszczególnych środowiskach. Wielu uczestników seminarium (np. Tadeusz Grec) poświęciło część swoich wystąpień na określenie względnie uściślenie kluczowego pojęcia: regionalizm.

Jak się okazało, pojęcie to (pogląd prof. Samsonowicza, prof. Dobrońskiego), mimo wieloletniego stosowania w teorii i praktyce, jest złożone i nie jednoznacznie definiowane (podobnie jak pojęcie: ojczyzna), nie tylko z powodu przynależności do różnych nauk (historycznych, społecznych, politycznych), ale również dlatego, że w sobie zawiera różne treści i może mieć różne płaszczyzny odniesienia.

Nauczyciele-regionaliści postulowali, aby w dziele upowszechniania regionalizmu poprawić rzeczywistość szkolną, nie wystarczy sformułować problem, lecz trzeba dążyć do przebudowy tej rzeczywistości. Uczestnicy Sympozjum duże znaczenie przypisywali sposobom pracy nauczyciela, jego wiedzy, indywidualności (Janina Krzyżewska z Lipnik), stylowi kierowania, organizowania sytuacji dydaktycznych (np. Alfreda Quadrelli z Ostrołęki) implikujących kształcenie i wychowanie dla regionalizmu. Nie pominięto wskazań wobec uczelni kształcących nauczycieli, itd.

Nie omówiłem tu wszystkich zagadnień, bo, jak zastrzegłem wcześniej, byłoby to po prostu nie możliwe. Pod względem ilości materiału, zajęć, wniosków seminarium ostrołęckie było bowiem rzeczywiście bogate. Przyniosło też szereg solidnych analiz szczegółowych, wiele cennych ustaleń i sądów i kilka ważkich propozycji interpretacyjnych regionalizmu. Jak na Sympozjum, siódme już z kolei w ostatnich kilku latach - to dużo.